

УДК 378.1

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Владислава ЛЮБАРЕЦЬ

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

© Любарець В., 2018

Ключові слова: менеджер соціокультурної діяльності, індустрія гостинності, спеціальність, додаткова спеціалізація, заклади вищої освіти (ЗВО).

У статті розкрито важливість професійної підготовки і діяльності менеджерів СКД в індустрії гостинності. Показано динаміку вступної кампанії 2018 року в закладах вищої освіти України. Проаналізовано набір абітурієнтів за спеціальністю 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» імені М.П. Драгоманова відповідно до даних інформаційної системи «Конкурс». Подано особливості підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності до професійної діяльності в індустрії гостинності у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова. Означено зміст додаткової спеціалізації «Менеджмент індустрії гостинності», який забезпечить формування їх професійних компетентностей для професійної

діяльності в індустрії гостинності. У контексті досліджуваної проблематики в подальшому передбачаємо сформулювати систему принципів підготовки майбутніх менеджерів СКД для індустрії гостинності в закладах вищої освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Визначення пріоритетних напрямків розвитку соціально-культурної діяльності – одна з актуальних сучасних проблем вищої менеджерської освіти. Формування і реалізація соціокультурних технологій визначається соціальним замовленням, який проектує цілі і завдання соціально-культурної діяльності.

В умовах складної соціально-економічної ситуації і вимог ринкового середовища в Україні попит вимагає компетентних менеджерів соціально-культурної сфери. На думку Н. Кочубей, «це мають бути артистичні люди, яким притаманна особлива емпатія, обдаровані в багатьох напрямках мистецтва – малюванні, музиці, танцях, які люблять дітей та усі свої таланти спрямовують на розуміння особистості й забезпечення умов для її

становлення та розвитку» [4, с. 187]. Вона наголошує, що для успішного професіоналізму в роботі майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності необхідне особливе освітнє емпатичне налаштування на розуміння складності освітніх процесів, сприйняття змін і цінності всіх учасників пізнавально-освітніх комунікацій, а також вироблення відповідного стилю мислення.

В. Локшин теж вважає, що майбутні менеджери СКД повинні вміти використовувати нові можливості, впроваджувати в життя нововведення і пристосовуватися до змін, які відбуваються на світовому ринку [5, с. 45].

Менеджер СКД, наголошує І. Сидор, покликаний наповнити дозвілля соціальним змістом, сприяти реалізації всіх функцій дозвілля, брати участь у створенні соціокультурного середовища, володіти технологією діагностики соціокультурних змін, простежувати їх динаміку й аналізувати дані, роблячи відповідні висновки [8, с. 180].

Для України проблема вдосконалення системи підготовки менеджерів СКД має особливе значення для індустрії гостинності у зв'язку з тим, що вона включає в себе різні сфери діяльності людей: готельний і ресторанный бізнес, туризм, екскурсійну та анімаційну діяльність, дозвілля, розваги, організацію виставок і проведення різних наукових конференцій.

У міру здійснення соціально-економічних реформ, демократизації суспільних відносин зростає роль професійної освіти, під час якої відбувається розвиток особистості – головного суб'єкта, який бере участь в удосконаленні всього суспільного життя.

Попит на професійно підготовлені кадри перевищує пропозицію тому, що розвиток внутрішнього та в'їзного туризму вимагає наявності менеджерів високої кваліфікації. Проте проблема полягає не в тому, що підготовка фахівців для індустрії гостинності переважно спрямована на технологів і готельєрів.

Неохопленим залишається дозвілле-ва та анімаційна ніша індустрії гостинності, яку неодмінно повинні заповнити ме-

неджери СКД. Освітнє середовище менеджерів СКД для індустрії гостинності перебуває на стадії становлення й передбачає розв'язання дуже складних завдань, враховуючи багатогалузевість гостинної індустрії та її багатодисциплінарну структуру. Освітній процес має бути гнучким, мобільним, щоб у короткі терміни реагувати на будь-які зміни в індустрії розваг і гостинності, стати однією з найприбутковіших сфер національної економіки.

Отже, актуальність проблеми адаптації змісту освіти шляхом уведення додаткової спеціалізації «Менеджмент індустрії гостинності» за напрямом підготовки 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» викликана сучасними потребами на ринку індустрії гостинності висококваліфікованих менеджерів СКД.

Мета даної статті – проаналізувати особливості підготовки майбутніх менеджерів СКД до професійної діяльності в індустрії гостинності в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (НПУ імені М.П. Драгоманова) вже десять років реалізовує підготовку менеджерів соціально-культурної діяльності. Відкриття даної спеціальності було покликане нагальною потребою у висококваліфікованих менеджерах в урядових і неурядових організаціях, установах, асоціаціях, фондах культури, освіті та для соціальної роботи.

За статистичними даними «Вступної кампанії 2018» (Джерело: Міністерство освіти і науки України: Широкий конкурс) [1], попит абітурієнтів на спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» виріс: із 464 678 поданих заяв у вищі навчальні заклади (ВНЗ) України 2629 заяв подали на досліджувану нами спеціальність. Аналіз «Вступної кампанії 2018» визначив рейтинг спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», яка посіла 22 місце серед 71 110 спеціальностей ВНЗ України (табл. 1).

**Рейтинг «Вступна кампанія 2018»
(Міністерство освіти і науки України: Широкий конкурс) [1]**

№ п/п	Галузь знань / Спеціальність / спеціалізація Форма навчання - денна	Подано заяв						
		Засновник						Разом
		МОЗ			МІНКУЛЬТ			
1	081 Право	33 272	271	218	446	4	2	34 213
2	035 Філологія 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), англійська	23 873	181	163				24 217
3	073 Менеджмент	19 839	205	150	38	0	0	20 232
4	051 Економіка	14 867	160	112				15 139
5	061 Журналістика	9869	90	72	1450	13	10	11 504
6	072 Фінанси, банківська справа та страхування	10 445	129	96				10 670
7	053 Психологія	8331	160	102				8593
8	032 Історія та археологія	8268	86	80				8434
9	075 Маркетинг	8247	73	61				8381
10	014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література	7171	98	87				7356
11	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	7055	86	63				7204
12	071 Облік і оподаткування	6968	71	42				7081
13	014 Середня освіта 014.03 Історія	6213	91	64				6368
14	241 Готельно-ресторанна справа	4664	46	37	685	10	10	5452
15	034 Культурологія	2615	28	26	1178	16	15	3878
16	013 Початкова освіта	3718	38	33				3789
17	014 Середня освіта 014.11 Фізична культура	3371	84	55				3510
18	035 Філологія 035.01 українська мова та література	3457	25	23				3505
19	052 Політологія	3226	33	25				3284
20	035 Філологія 035.10 прикладна лінгвістика	3227	22	21				3270
21	035 Філологія 035.043 германські мови та літератури (переклад включно), - німецька	3142	23	21				3186
22	028 Менеджмент соціокультурної діяльності	968	7	7	1630	10	7	2629
23	014 Середня освіта 014.05 Біологія та здоров'я людини	2179	47	27				2253
24	054 Соціологія	1897	28	22				1947
25	035 Філологія 035.055 романські мови та літератури (переклад включно), французька	1731	13	12				1756

Такий інтерес до спеціальності вплинув на дані вступної кампанії НПУ імені М. П. Драгоманова. Динаміку набору в НПУ імені М.П. Драгоманова, відповідно до даних інформаційної системи «Конкурс» (сайт-моніторинг вступних кампаній до вищих навчальних закладів України) [2], подано в табл. 2.

Таблиця 2

**Моніторинг Вступної кампанії
2016–2018 н.р.
НПУ імені М. П. Драгоманова,
галузь знань «Культура і мистецтво»,
спеціальність 028 «Менеджмент
соціокультурної діяльності» [2]**

Рік вступу	Подали заяви	Зараховані на навчання	Обрали додаткову спеціалізацію «Менеджмент індустрії гостинності»
2016	500	27	14
2017	391	60	22
2018	291	34	15

Специфіка освітнього середовища кафедр менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності в НПУ імені М.П. Драгоманова, на наш погляд, полягає в тому, що процес моделювання компетентного менеджера СКД складається з двох системних напрямів: фундаментального і прикладного. Дані напрями синергетично взаємопов'язані, що знаходить відображення в їх міждисциплінарній та міжгалузевій значущості [7]. Цільова орієнтація такої системності полягає у виявленні більш загальної картини порівняно з будь-якими іншими теоріями знань про соціокультурну діяльність.

Освітній процес професійної підготовки майбутніх менеджерів СКД в НПУ імені Драгоманова дозволяє студентам мати необхідний фундамент (систему компетентностей), на якому височить піраміда спеціальних знань про специфіку соціально-культурної сфери. Поряд з теоретичною підготовкою сучасного менеджера соціокультурної діяльності для індустрії гостинності та морально-психологічними, діловими, професійними якостями особливого значення у формуванні мислення гостинності набувають педагогічні якості менеджера.

Сучасне покоління менеджерів, які працюють у соціально-культурній сфері, відрізняється не тільки розвиненими особистісними якостями та організаційними здібностями, а й високою педагогічною майстерністю. Покоління сучасних управлінців у сфері культури та індустрії гостинності має оволодіти азами педагогіки [6, с. 93].

Тому зміст професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності для індустрії гостинності в НПУ імені Драгоманова містить блок з поглибленим вивченням педагогічних дисциплін, у тому числі й інтегрованих, у тісному взаємозв'язку з проблематикою дисциплін психолого-педагогічного циклу та педагогічної практики.

В НПУ імені М.П. Драгоманова реалізована концепція двобічної системи підготовки, яка полягає в отриманні додаткової спеціалізації, а саме «Менеджмент індустрії гостинності», яка дає можливість установалення більш ефективних зв'язків між різними галузями наукового знання, синтезу і координації знань, підвищення ефективності взаємодії громадських, соціальних і ряду гуманітарних наук.

Каталізатором створення додаткової спеціалізації «Менеджмент індустрії гостинності» в межах спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» став аналіз вступної кампанії 2017 та 2018 років, інтерес серед абітурієнтів до додаткової спеціалізації «Менеджмент індустрії гостинності» (табл. 2), а також опитування серед студентів 3–4 курсу та магістрів, які в подальшому вбачають свою професійну діяльність саме в закладах індустрії гостинності. Аргументом такого вибору є престижність та більший спектр професійної діяльності майбутніх менеджерів СКД.

Актуальність цієї додаткової спеціалізації зумовлена низкою потреб, зокрема:

попитом формування так званого «свісного суспільства» та «суспільства споживання», що пов'язані з радикальним переформуванням як економічної, так і духовної сфери буття людини з пріоритетів виробництва і виробника на задоволення потреб та розвиток нематеріальної сфери послуг, становлення якої формує нову культуру поведінки;

потребою вітчизняних підприємств індустрії гостинності у висококваліфікованих кадрах соціокультурної діяльності;

попитом, престижністю та зацікавленістю даною спеціалізацією з боку споживача освітнього процесу (абітурієнта, студента).

Низка потреб зумовила необхідність у межах спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» створити додаткову спеціалізацію «Менеджмент індустрії гостинності» за рівнем підготовки бакалавр та магістр, що збільшить можливість розширити поле професійної діяльності (табл. 3.) та конкурентоспроможності майбутнього менеджера соціокультурної діяльності.

Індустрія гостинності вивчає процес керівництва підприємствами сфери обслуговування: туристичних агентцій і туроператорів, засобів розміщення та ресторанних комплексів, трансферу, закладів дозвілля, підприємств курортного спрямування.

Таблиця 3

КП ДК 003:2015 Класифікатор професій (<http://www.buhoblik.org.ua/rizni/classificator/rozd1.html>) [3]

КОД ДК	Професійна назва роботи КП
1229.6	Керівники підрозділів у сфері культури, відпочинку та спорту
1315	Керуючий готелем (пансіонатом, кемпінгом і т. ін.)
1455.1	Менеджер (управитель) у готельному господарстві
1315	Керівники малих підприємств-готелів та закладів ресторанного господарства без апарату управління
1448	Менеджери (управителі) туристичних агентств та бюро подорожей
1448.1	Менеджери (управителі) з організації діяльності туристичних агентств та бюро подорожей
145	Менеджери (управителі) в торгівлі, готелях та закладах ресторанного господарства
1455.1	Менеджери (управителі) в готельному господарстві
1456	Менеджери (управителі) в закладах ресторанного господарства
1456.1	Менеджери (управителі) в ресторанах
1456.2	Менеджери (управителі) в кафе, барах, їдальнях
1492	Менеджери (управителі) у сфері культури, відпочинку та спорту

Бізнес індустрії гостинності набуває комплексності. Поряд з такими компонен-

тами, як розміщення та харчування, зростаючий попит індустрії диктує необхідність розвитку конгрес-послуг, розвивається новий напрямок – івент-бізнес.

Івент-бізнес – це спеціально організовані ділові заходи, зустрічі, семінари, конференції, форуми, з'їзди, презентації, конгреси, виставки; розробка платформ для перебування делегацій, що сприяють зміцненню корпоративних взаємовідносин. За оцінками експертів івент-бізнесу, попит на готелі як на місця для проведення святкових заходів досить високий.

Основний детермінант майбутнього менеджера СКД у професійній діяльності – гостинність, є визначальним типом мислення майбутніх фахівців соціокультурної діяльності і рушієм у професійній діяльності, сприяє конкурентоспроможності випускника на ринку праці. Відносини між виробником і споживачем, рівень кваліфікації кадрів, їхніх творчих можливостей, уміння освоювати нові технології й організаційні форми, створювати середовище гостинності є головними передумовами розвитку індустрії гостинності в Україні. Перспективами такого розвитку є прогнозована здатність стабільного розвитку, забезпечення робочими місцями майбутніх менеджерів СКД та позитивний вплив на економіку держави.

Так, результатом саме глибокого осмислення процесів системної орієнтації соціально-культурної підготовки, що враховує перспективи розвитку всіх інших компонентів наукового знання, при яких встановлюється відповідний перелік, обсяг і спрямованість змісту навчального плану, виступає отримання необхідної якості й ефективної реалізації освітнього процесу. Своєю чергою ефективність такого освітнього процесу може бути забезпечена лише за умови прийняття професорсько-викладацьким складом, який здійснює підготовку за даним напрямом, базових культурних цінностей індустрії гостинності, які становлять найбільш стійкий елемент освітнього середовища.

Формуючи в майбутнього менеджера СКД мислення в індустрії гостинності, викладачі створюють ситуаційні умови для того, щоб він міг вибудувати траєкторію професійних змін. Безумовно, такий підхід потребує міждисциплінарної та змістовної інформації, пропонованої в межах

вивчення дисциплін навчального плану. Освітня діяльність забезпечує безперервний цілісний розвиток особистості студента. Найважливішою методологічною основою освітнього процесу в ЗВО є формування здібностей усіх суб'єктів цього процесу: викладачів, роботодавців і студентів.

Висновки. Професійна підготовка майбутнього менеджера соціально-культурної діяльності в НПУ імені М. П. Драгоманова впроваджує програму додаткової спеціальності «Менеджмент індустрії гостинності» на основі:

- основного детермінанта гостинності, яка визначає систему заходів і порядок їх здійснення з метою задоволення потреб споживача;
- дослідження, збереження та використання культурної спадщини в процесі піднесення духовних потреб в їх цілісності та історичному розвитку;
- концепції художньо-естетичної спрямованості на виявлення соціально-культурної специфіки в індустрії гостинності;

ЛІТЕРАТУРА

1. Вступна кампанія 2018: Міністерство освіти і науки України (посилання: Широкий конкурс). URL: <https://abit-poisk.org.ua/rate2018/global/>
2. Інформаційна система Конкурс: Вступна кампанія 2018 року. URL: <http://www.vstup.info/>
3. Класифікатор професій: КП ДК 003:2015. URL: <http://www.buhoblik.org.ua/rizni/classificator/rozd1.html>
4. **Кочубей Н. В.** Підготовка менеджерів соціокультурної діяльності для роботи з дітьми: постнекласичний контекст // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Психолого-педагогічні науки. 2012. № 5. С. 184–187.
5. **Локшин В.** Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів соціокультурної сфери у ВНЗ // Рідна школа. 2010. № 11. С. 45–49.
6. **Любарець В. В.** Педагогічна сутність дозвілля // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: матеріали звітно-наук. конф. викладачів, аспірантів, докторантів і студентів Факультету соціально-психологічних наук та управління / гол. ред. В. Б. Євтух. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2017. Вип. 3. С. 91–93.
7. **Сидор І.** Теоретико-методичні засади професійної підготовки менеджерів дозвілля (Велика Британія) // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2011. Вип. 21. С. 180–183.

• урахування індивідуальності розвитку особистості майбутнього менеджера соціокультурної діяльності в контексті концепції цілісної системи освіти;

• володіння інтеграційними знаннями, здатними управляти індустрією гостинності та сервісною діяльністю на рівні вимог сучасної інформаційної та техногенної цивілізації, забезпечуючи конкурентоспроможність підприємства;

• реалізації креативного мислення в межах науково-методичних, організаційно-практичних, художніх і комунікативних основ вивчення, збереження і розвитку соціально-культурної сфери в індустрії гостинності.

Дані досліджень впливають на модернізацію освітнього процесу майбутніх менеджерів СКД з урахуванням особливостей професійної діяльності в індустрії гостинності. У контексті цієї проблематики дослідження передбачаємо сформулювати систему принципів підготовки майбутніх менеджерів СКД для індустрії гостинності у ЗВО.

REFERENCES

1. Opening Campaign 2018: Ministry of Education and Science of Ukraine (link: Wide competition). URL: <https://abit-poisk.org.ua/rate2018/global/> (in Ukrainian).
2. Information system Competition: 2018 Campaign. URL: <http://www.vstup.info/> (in Ukrainian).
3. Classifier of professions: KP DK 003: 2015. URL: <http://www.buhoblik.org.ua/rizni/classificator/rozd1.html> (in Ukrainian).
4. **Kochubey N. V.** Preparation of Managers of Socio-Cultural Activity for Working with Children: Post-Classical Context // Scientific Notes [Nijinsky University, Nikolai Gogol] Series: Psychological and pedagogical sciences. 2012. No. 5. P. 184–187. (in Ukrainian).
5. **Lokshin V.** Formation of professional competence of future managers of socio-cultural sphere in higher educational institutions // Native school. 2010. No. 11. P. 45–49. (in Ukrainian).
6. **Liubarets V. V.** Pedagogical essence of leisure // Unity of studying and scientific research - the main principle of the university: the materials of the report-sciences. conf. teachers, postgraduates, doctoral students and students of the Faculty of Social and Psychological Sciences and Management / Ch. Ed. V. B. Yevtukh. Kyiv: LLC "NVP" Interservis", 2017. Vip. 3. P. 91–93. (in Ukrainian).
7. **Sidor I.** Theoretical and methodical principles of professional training of leisure managers (Great Britain) // Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Pedagogy. Social work. 2011. Vp. 21. P. 180–183. (in Ukrainian).

8. **Nozdrenko Helena A.** Peculiarities of Training of the Socio-Cultural Activity (SCA) Manager in the Integrity of Technological Approach and Formation of High Spiritual and Intellectual Potential // Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences. Krasnoyarsk, 2011. № 4 (1). P. 128–142.